

तदेवमात्मनोजन्ममरणादिकमंगीकृत्येश्वराधीनत्वान्नशोकःकार्यइत्युक्तम् इदानींतु देहानामेवजन्मादिनत्वात्मनइत्याह भूतानीतित्रिभिः भूतानिदेहाः निजयोनिः स्वकारणभूतंलिङ्गशरीरं तन्निमित्तैःकर्मभिर्भवन्तिजायन्ते नभवन्तिनश्यन्तिच सर्वशः देवादिदेहाअपि तत्रहतदा प्रकृतौदेहे स्थितोऽप्यात्मा तस्याःप्रकृतेर्गुणैःदेहधर्मेर्जन्मभिर्ननिबध्यते नयुज्यते यतअन्यतमोदेहादत्यंतविलक्षणः ॥४१॥ नन्वहंकशःस्थूलइत्यादौवैलक्षण्यंनप्रतीयतेतत्राह इदमिति इदंशरीरंमोहजमविवेकादात्मत्वेनज्ञातम् वस्तुतस्तु पृथगेवयतईयते दृश्यते भौतिकंचयथागृहमित्यन्वयः अत्रैवं प्रयोगः द्रष्टुरभौतिकत्वाच्चपुरुषात् शरीरंभिन्नं दृश्यत्वात् भौतिकत्वाच्च यथात्यंताविवेकिनः आत्मत्वेनाभिमतमपिगृहं ततःगृहात्गृहीयथापृथक् तद्वदिति भौतिकत्वानुमानंविद्वण्वन् आत्मनोजन्माद्यभावमुपसंहरति यथा औदैकैःपरमाणुभिर्जातोबुद्बुदादिः यथाचपार्थिवैर्जातोघटादिः यथाचतैजसैर्जातः कुंडलादिर्विनश्यति तथातैरेवत्रिविधैः परमाणुभिर्जातोजनोदेहएव विकृतःपरिणतःसन् विनश्यतिनत्वात्मेत्यर्थः ॥४२॥ पृथ

भूतानितैस्तैर्निजयोनिकर्मभिर्भवन्तिकालेनभवन्तिसर्वशः ॥ नतत्रहात्माप्रकृतावपिस्थितस्तस्यागुणैरन्यतमोनिबध्यते ॥ ४१ ॥ इदंशरीरंपुरुषस्यमोहजंयथापृथग्भौतिकमीयतेगृहम् ॥ यथौदैकैःपार्थिवतैजसैर्जनःकालेनजातोविकृतोविनश्यति ॥ ४२ ॥ यथानलोदारुषुभिन्नईयतेयथाऽनिलोदेहगतःपृथक्स्थितः ॥ यथानभःसर्वगतंनसज्जतेतथापुमान्सर्वगुणाश्रयःपरः ॥ ४३ ॥ सुयज्ञोनन्वयंशेतेमूढायमनुशोचथ ॥ यःश्रोतायोऽनुवक्तेहसनदृश्येतकर्हिचित् ॥ ४४ ॥ नश्रोतानानुवक्ताऽयंमुख्योऽप्यत्रमहानसुः ॥ यस्त्विहेंद्रियवानात्मासचान्यःप्राणदेहयोः ॥ ४५ ॥

गवस्थानाभावेऽपिभिन्नत्वेदृष्टांतद्वयमाह यथेति यथाऽनलोदारुष्वेवस्थितोऽपिदाहकत्वेनप्रकाशत्वेनभिन्नएवप्रतीयते यथाचदेहगतोऽप्यनिलोमुखनासिकादिषुपृथक्स्थितएवप्रतीयते तथादेहस्थत्वेऽप्यात्मनः तद्धर्मयोगाभावेदृष्टांतमाह यथानभोनसज्जतेकापिसंगंनप्राप्नोति तथापुमानपिसर्वेषांगुणानांदेहेंद्रियादीनामाश्रयः तेष्वाश्रितोवा परःपृथगेवेत्यर्थः ॥ ४३ ॥ किंचहेमूढाःयमनुशोचथ सोऽयंयुष्मद्भर्त्तासुयज्ञःशेतेकिमितिशोचथ नन्वेतावंतंकालमसौशृणोति अनंतरंप्रतिवक्तिचप्रत्युत्तरंददाति इदानींतस्यादर्शनान्मृतइति शोचामइतिचेत् सतुशोच्योनभवति प्रागपितस्यश्रोतुर्वक्तुरदर्शनादित्याह यःश्रोतेति ॥ ४४ ॥ ननुमुखनासिकासंचारीप्राणः श्रोतावक्ताचदृष्टएवइतिचेत् नासौश्रोतावक्तावा अचेतनत्वादित्याह नश्रोतेति महान्सर्वेंद्रियचेष्टाहेतुः अतएव मुख्यः प्राणोवैमुख्यइतिश्रुतेः कस्तर्हिश्रोतावक्ताचतत्राह यस्त्विहदेहेंद्रियैस्तत्तदर्थद्रष्टा आत्मा सतुप्राणदेहाभ्यामचेतनाभ्यामन्यएवसचेतनः ॥ ४५ ॥